

2016 METŲ XXVI LIETUVOS MOKINIŲ ISTORIJOS OLIMPIADOS

„MAŽOJI LIETUVA – ISTORINIS LIETUVOS REGIONAS XVI–XX a.

II ETAPO UŽDUOTYS

DALYVIO(-ĖS) VARDAS, PAVARDĖ:

DALYVIO(-ĖS) MOKYKLA:

REZULTATŲ LENTELE

PILDO VERTINTOJAI

	I dalis	II dalis	III dalis	IV dalis	Iš viso	Parašas
I vertintojas						
II vertintojas						
Galutinis rezultatas						

I DALIS

Kiekvieno iš 1–30 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

1. Kas pirmasis savo veikaluose pradėjo vartoti terminą „Mažoji Lietuva“?
  - A Simonas Grunau.
  - B Abraomas Kulvietis.
  - C Martynas Mažvydas.
  - D Liudvikas Rėza.

2. Kurioje Vilniaus bibliotekoje kiekvienų metų balandžio 1 d. eksponuojamas Martyno Mažvydo „Katekizmo“ originalas?
  - A Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių.
  - B Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo.
  - C Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų.
  - D Vilniaus universiteto.

3. Kuris iš pateiktų atsakymų nurodo Mažosios Lietuvos svarbą Lietuvos kultūrai?
  - A Atidaryta pirmoji dailės paroda ir išspausdinta pirmoji knyga lietuvių kalba.
  - B Išspausdinta pirmoji Biblija lietuvių kalba ir sukurta pirmoji lietuviška opera.
  - C Pasirodė pirmoji lietuvių kalbos gramatika ir pradėtas leisti pirmasis laikraštis lietuvių kalba.
  - D Sukurtas pirmasis grožinės literatūros kūrinys ir išleistas pirmasis trikalbis žodynas.

4. Nuo 1549 iki 1563 m. Martynas Mažvydas klebonavo:
  - A Gumbinėje;
  - B Karaliaučiuje;
  - C Ragainėje;
  - D Tilžėje.

5. Klaipėdoje 2003 m. buvo atidengtas paminklas vieningai Lietuvai „Arka“. Kurią teritoriją simbolizuoja viršutinė, nuskelta paminklo dalis?
  - A Didžiąją Lietuvą.
  - B Karaliaučiaus sritį.
  - C Mažąją Lietuvą.
  - D Vilniaus kraštą.

6. Lietuvių-vokiečių ir vokiečių-lietuvių kalbų žodyną 1800 m. parengė ir išleido:
  - A Jonas Bretkūnas;
  - B Danielius Kleinas;
  - C Kristijonas Milkus;
  - D Matas Pretorijus.

7. Kuršių Nerijos gyventojai iš vokiečių perėmė:
  - A kavos gėrimo tradiciją ir glazūruotų koklinių krosnių statybą;
  - B kirų kiaušinių gėrimą ir kurėnų statybą;
  - C varnų valgymą ir krikštų statymą;
  - D žalios žuvies valgymą ir nendrinių stogų dengimą.

8. Kuris vokiečių mokslininkas į savo rinkinį „Tautų balsai dainose“ įdėjo aštuonias Mažosios Lietuvos lietuviškas dainas?
- A Johanas Volfgangas Gėtė.
  - B Johanas Gotfrydas Herderis.
  - C Imanuelis Kantas.
  - D Gotholdas Efraimas Lesingas.
9. Iš kurio miesto į Mažąją Lietuvą XVIII a. pr. buvo atkelta tūkstančiai kolonistų?
- A Berlyno.
  - B Drezdno.
  - C Vienos.
  - D Zalcburgo.
10. Kokį poveikį lietuvininkams turėjo liuteronybė?
- A Jaunimas pamėgo šokius ir pradėjo madingai puoštis.
  - B Namuose atsirado katekizmai ir buvo kaupiami brangūs daiktai.
  - C Populiarejo liaudies žaidimai ir žmonės pamėgo teatrą.
  - D Tamsėjo drabužiai ir stiprėjo pamaldumas.
11. Po Didžiosios kolonizacijos (1722–1736 m.) kaimo gyventojų daugumą sudarė:
- A lietuvininkai;
  - B memelenderiai;
  - C suvalkai;
  - D vokiečiai.
12. Ką reiškė XIX a. viduryje ant kurėnų stiebų pradėtos tvirtinti vėtrungės?
- A Leidimą užsiimti versline žvejyba ir prekyba.
  - B Privalomą valdžios nustatytą laivų ženklinimo būdą.
  - C Simbolį apsaugantį žvejus mariose nuo piktų dvasių.
  - D Žvejų priklausymą lietuvininkų bendruomenei.
13. Kuriuo laikotarpiu Mažojoje Lietuvoje sustiprėjo vokietinimas ir lietuvių asimiliacija?
- A Brandenburgo kunigaikštystės.
  - B Prūsijos karalystės.
  - C Prūsijos kunigaikštystės.
  - D Vokietijos imperijos.
14. Kuri šaltinio detalė geriausiai iliustruoja Mažosios Lietuvos regioną?
- A Buities rakandai.
  - B Kostiumai.
  - C Muzikos instrumentai.
  - D Verbos.

Lietuvio valstiečio šeima. Vario raižinio fotokopija iš kunigo Teodoro Lepnerio knygos.

- 15.** Kuri lietuvininkų organizacija svarbiausiu tikslu kėlė savo atstovų rinkimą į Vokietijos Reichstagą ir Prūsijos Landtagą?
- A Gumbinės lietuvių draugija.
  - B Lietuviška konservatyvų skyrimo draugysta.
  - C Lietuviškoji socialdemokratų partija.
  - D Tilžės lietuvių klubas.
- 16.** XIX a. pirmoje pusėje klestėjo knygų aukcionai. Kuriame mieste buvo parduodama daugiausiai lietuviškų knygų?
- A Karaliaučiuje.
  - B Klaipėdoje.
  - C Šilutėje.
  - D Tilžėje.
- 17.** Lietuvių kalba Klaipėdos krašte dažniausiai buvo vartojama:
- A Direktořijoje;
  - B Magistrate;
  - C Pašte;
  - D Savivaldybėje.
- 18.** Vyriausiojo Mažosios Lietuvos gelbėjimo komiteto pirmininku buvo:
- A Vilius Gaigalaitis;
  - B Martynas Jankus;
  - C Jonas Vanagaitis;
  - D Dovas Zaunius.
- 19.** Kuriam lietuviybės žadintojui 2011 m. Klaipėdoje, minint jo 180-ąsias gimimo metines, atidengtas šis paminklas?
- A Martynui Jankui.
  - B Viliui Gaigalaičiui.
  - C Jurgiui Zauerveinui.
  - D Dovui Zauniui.

Paminkle iškalti šie žodžiai: „Lietuvininkais esame mes gimę, lietuvininkais turime ir būt“.

- 20.** XIX a. pab. lietuviškų leidinių skaičius Rytų Prūsijoje išaugo dėl:
- A palankios muitų politikos;
  - B pigios darbo jėgos;
  - C patogaus susisiekimo su Rusijos imperija;
  - D spaudos draudimo Lietuvoje.
- 21.** Pirmasis mažlietuvių atstovas Vokietijos Reichstage 1898–1901 m. buvo:
- A Enzys Jagomastas;
  - B Vilius Mačiulaitis;
  - C Jonas Smalakys;
  - D Jonas Vanagaitis.

22. Pagal 1925 m. gyventojų surašymo duomenis Klaipėdos krašte lietuviais save įvardijo?
A 7,3 proc.
B 26,6 proc.
C 41,9 proc.
D 62,3 proc.
23. Kuris iš šių reikalavimų buvo atmestas svarstant galutinį Klaipėdos krašto konvencijos projektą?
A Išnuomoti Lenkijai 99-eriems metams Klaipėdos uosto zoną.
B Mokėti Klaipėdos kraštui priklausančių Vokietijos karo reparacijų sumą.
C Numatyti Klaipėdos krašto autonomiją Lietuvos valstybėje.
D Suteikti Klaipėdos krašte gyvenusiems Vokietijos piliečiams Lietuvos pilietybę.
24. Kuris politikas memorandumu pasiūlė atskirti Klaipėdos kraštą nuo Vokietijos?
A Romanas Dmovskis.
B Paulius Hymansas.
C Žoržas Klemanso.
D Deividas Loidas Džordžas.
25. Vykdamas Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos operaciją, Lietuvos Respublikos ministru pirmininku buvo:
A Ernestas Galvanauskas;
B Antanas Merkys;
C Mykolas Sleževičius;
D Juozas Tūbelis.
26. Kuri valstybė 1920–1923 m. administravo Klaipėdos kraštą?
A Anglija.
B Italija.
C Prancūzija.
D Vokietija.
27. Klaipėdos krašto gubernatorių 1924–1939 m. skyrė:
A Klaipėdos Krašto Direktoja;
B Klaipėdos Krašto Seimelis;
C Lietuvos Respublikos Prezidentas;
D Lietuvos Respublikos Vyriausybė.
28. Kuri sporto organizacija buvo įsteigta Klaipėdos lietuvių iniciatyva?
A Neptūnas.
B Olimpija.
C Rambynas.
D Žaidimų klubas.
29. Kuriais metais buvo atidarytas Klaipėdos valstybės teatras?
A 1923 m.
B 1928 m.
C 1931 m.
D 1935 m.
30. Kada Lietuvoje yra minima Klaipėdos krašto diena?
A Sausio 15 d.
B Vasario 17 d.
C Spalio 16 d.
D Lapkričio 30 d.

Atlikę klausimus su pasirenkamais atsakymais, savo pasirinktų atsakymų raides įrašykite į lentelę.

I DALIES ATSAKYMAI

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

II DALIS

Į 31–41 klausimus atsakykite remdamiesi žemiau pateiktais A, B, C ir D šaltiniais.

A šaltinis (Iš Abraomo Kulviečio atviro laiško karalienei Bonai)

Mūsų tėvų laikais, Maloningiausioji Ponia, nebuvo girdėta, kad kas nors nenusikaltęs ir be teismo sprendimo būtų pasmerkta. O mano priešai ne tik mane pasmerkė, bet ir diena iš dienos per pamokslus šmeižia, pajuokia, plūsta ir įžeidinėja. [...] Jie prikaišioja, kad dėl to taip kenčiu, jog nusikaltau erezija. Jiems taip atsakau. Prikaišioti ir neįstengti įrodyti yra grynas šmeižtas ir akiplėšiškumas. Liudininkas Dievas ir visi teisieji, kad man patikėtus mokinius sąžiningai mokiau Dievo baimės ir drausmės.

[...] Tikiu, kad esame išganomi vien Dievo gailestingumu, dėl Kristaus kančios, dovanai, be jokių mūsų nuopelnų. Reikia daryti gerus darbus, bet nereikia jais pasikliauti, nes jie yra menki ir negryni. [...] Aš manau, kad Švenčiausiąjį Eucharistijos sakramentą pasauliečiams reikia teikti dviem pavidalais, kaip Kristus įsteigė ir kaip buvo daroma apaštalų bei senosios Bažnyčios; [...] Aš tvirtinu, kad kunigams, kurie negali susilaikyti, reikia vesti. [...] Tvirtinu, kad bažnytinis turtas bažnyčių rektorių gėdingai eikvojamas, užrūstinant Dievą ir darant didžiulių nuostolių valstybei. [...] Mano nuomone, šventuosius reikia gerbti ir jų gyvenimą, papročius šlovinti viešai Bažnyčioje, tačiau maldauti ir garbinti reikia tik vieną Dievą, remiantis žodžiais: „Neturėsi kitų dievų, tiktai mane“ ir „Savo garbės neperleidžiu kitiems“.

[...] Yra daug Jūsų Didenybės pavaldinių lietuvių, labai išsimokslinusių, kurie galėtų būti naudingi valstybei. Bet, mano likimo įbauginti, jie apsigyveno Vokietijoje. [...] Bet, Maloningiausioji Ponia, skaudu, kaip Dievą myliu, mums visiems, kad, trokšdami dirbti saviesiems, dabar dirbame svetimiesiems.

B šaltinis (Iš Jono Bretkūno Postilės)

[...] ir tu, mano miela Lietuva, gerai dabokis (įsidėmėk)! Jūs iš tiesos nedaug žinot arba išmanot apie Šventą Raštą, apie Dievo žodį, apie dūšios savo išganymą. Nėsa kolei šisai svietas laikėsi, dabar (dar) nė vienu knygu, jūsų liežuvio (kalba) rašytų, neturėjęt, vis (visa) ko ikšiolei primokyti este, tatai vis jumus radosi iš lotyniško, lenkiško arba vokiško liežuvio per tulkus (vertėjus). Tuogi (dėl to) jūsip brangus yra Dievo žodis, tuogi taip maž tarp jūsų yra mokačių poterių. Prašykite gi Dievą, jeib (kad) jis ir jumus tokius rodzytų (teiktųsi) duoti plebonus (klebonus), kurie jūsų prigimtu liežuvio jumus išrašytų šventas knygas Seno ir Naujo Testamento ir idant Dievas tiemus padėtų, kurie šitas knygas lietuviškai išrašyti pradėjo.

Daug žmonių ant žemės gyvenančių rasi, kurie nemeldžiasi, o visų didžiausiai lietuvininkai nerodas (nenoriai) meldžiasi. Kitą rasi taipo dūmojančių: man maldos niekam nereikia; jei nedirbsiu, malda man duonos neduos. Kitą rasi nuodėm (labai) taip tingintį ant maldos, jog taipojeg niekada nemeldžiasi, bažnyčion maldos dėlei neeit ir ejęs, Dievo neatsiprašęs, išbėg. Kitą taipojeg rasi nemokantį kaip melstisi. Bet užu tokias nesimeldžiančias žmones paukštėlis girioje arba ant lauko geriau daro, tas nėra poną Dievą savo balseliu liaupsin (giria) bei garbin...

C šaltinis (*Iš Pilypo Ruigio Lietuvių kalbos kilmės, esmės ir savybių tyrinėjimo*)

Kai kas piktinsis čia paskaitęs, jog ši neištobulinta paniekinta kalba norima laikyti gražia. Betgi ji yra paveldėjusi kiek dailumo iš graikų kalbos. Dažnas deminutyvų vartojimas ir juose daugelio balsių greta l, r, t daro ją mielesnę už lenkų kalbą, kurioje yra daug šiurkščių trijų priebalsių junginių. Prieš 50 metų Didžiojoje Lietuvoje buvo daug bajorų, kurie kalbėjo tikrai lietuviškai, ir įžymiosios Kauno miesto moterys tikrai lietuviškai itin mandagiai šnekėjo ir viena kitą pagerbdavo žodžiais, kurie čia, Prūsijoje, nėra vartojami, pavyzdžiui Tamista (jūsų malonybe). Tai ypač rodo paprastų mergaičių sukurtos dainos, arba odės, visokiomis progomis dainuojamos, kurias ir dera čia įdėti.

Netiktų man tokie niekai čia dėti, jei nebūtų žinoma, kad daug kalbos savybių galima patirti iš šitokių dainų ir lietuvių moterų, kurios mažai tesueina su vokiečiais... Šitos dainos, atrodo, yra kilusios iš Didžiosios Lietuvos, nes savo jaunystėje esu tenai vieną apynėlį girdėjęs – O apvynėli žaliūkėli, kuri buvo priskiriama vienam garbingam Kauno burmistrui.

D šaltinis (*Iš Ingės Lukšaitės knygos Reformacija Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Mažojoje Lietuvoje*)

Reformacija Lietuvos DK ir Mažojoje Lietuvoje sudarė sąlygas ir galimybes intensyviai kultūrų sąveikai, o ši savo ruožtu – stiprioms naujovių įsrūvoms, ir naujovių perkūrimo lauko praturtinimui. Reformacijos laikotarpiu Lietuvos valstybės ir visos lietuvių tautos kultūra įžengė į intensyvios ir aktyvios raidos laikotarpį, pradėjo kontaktuoti ir sąveikauti su kaimyninių tautų kultūromis kaip savo indėlį įnešanti partnerė ir sumažino sąveikos asimetriją. Per nepilną šimtmetį kultūrų sąveika sparčiai kito: ji aprėpė ir asmeninių ryšių, ir institucijų kontaktų įvairovę, ir simboliais, ženklais, sąvokomis reiškiamą kultūros lygmenį. Reformacijos laikotarpiu vyko ryškūs poslinkiai visuomenės, ypač raštingųjų sluoksnio mentalitete. Lietuvos raštingieji per tą laikotarpį kur kas giliau pažino įvairių Europos kraštų universitetuose dėstyto aukštojo mokslo turinį, intelektualiojo ir visuomeninio gyvenimo problemas, svarstomas Europos spaudos centruose išleistose knygose.

31. Kuriame amžiuje A. Kulvietis parašė laišką karalienei Bonai (A šaltinis)? Įvardykite du skirtingus A. Kulviečio gyvenimo faktus, kurie aprašyti A šaltinio pirmoje pastraipoje.

Amžius _____

1 _____

2 _____

(3 taškai)

32. Remdamiesi A šaltinio antrąja pastraipa, pasirinktinai įvardykite tris A. Kulviečio aiškinamas religines tiesas. Paaiškinkite, kuo kiekviena iš jų skyrėsi nuo LDK priimto XIV a. antroje pusėje tikėjimo.

1 _____ Paaiškinimas _____

2 _____ Paaiškinimas _____

3 _____ Paaiškinimas _____

(6 taškai)

33. Remdamiesi A šaltinio trečiąja pastraipa, įvardykite problemą, kuria iškelia A. Kulvietis. Paaiškinkite, kodėl ši problema atsirado to meto LDK.

Problema _____ Paaiškinimas _____

(2 taškai)

34. Kuriame amžiuje J. Bretkūnas parašė Postilę (B šaltinis)? Paaiškinkite Postilės terminą.

Amžius _____

Postilė _____

(2 taškai)

35. Remdamiesi B šaltinio pirmąja pastraipa, įvardykite tris problemas, kurias įvardija J. Bretkūnas.

1 _____

2 _____

3 _____

(3 taškai)

36. Remdamiesi B šaltinio antrąja pastraipa, įvardykite dvi problemas, kurias aptaria J. Bretkūnas.

1 _____

2 _____

(2 taškai)

37. Nurodykite du J. Bretkūno nuveiktus darbus, kuriais jis siekė spęsti B šaltinyje įvardytas problemas.

1 _____

2 _____

(2 taškai)

38. Kuriame amžiuje P. Ruigys parašė veikalą (C šaltinis)? Kokio pagrindinio tikslo jis siekė šiuo veikalu?

Amžius _____

Tikslas _____

(2 taškai)

39. Remdamiesi C šaltiniu, nurodykite, kokią informaciją sužinome apie kalbos vartojimą Didžiojoje ir Mažojoje Lietuvoje.

Didžioji Lietuva _____

Mažoji Lietuva _____

(2 taškai)

40. Kokią įtaką reformacija padarė LDK ir Mažosios Lietuvos istorinei raidai (D šaltinis)? Paaiškinkite, kaip ši įtaka pakeitė LDK ir Mažosios Lietuvos visuomeninį gyvenimą.

1 _____ Paaiškinimas _____

2 _____ Paaiškinimas _____

(4 taškai)

41. Remdamiesi šaltiniais, išskirkite būdingiausius Mažosios Lietuvos religinės ir kultūrinės raidos bruožus. Paaiškinkite, kokią reikšmę kiekvienas iš jų turėjo to meto lietuvininkams.

Religinis _____ Paaiškinimas _____

Kultūrinis _____ Paaiškinimas _____

(4 taškai)

III DALIS

I 42–50 klausimus atsakykite remdamiesi žemiau pateiktais A, B, C, D ir E šaltiniais.

A šaltinis (*Iš Lietuvos konsulo Karaliaučiuje V. Gylio 1921 m. konfidencialaus laiško URM*)

„[...] pristatydamas d-ro Gaigalaičio laišką iš šio gruodžio 15 dienos, labai prašau Tamstos padaryt bent kokius žygius, kad Klaipėdos krašte lietuviai pajustų mūsų valdžios susirūpinimą jų likimu. Bendra Mažosios Lietuvos nuomonė tokia, kad Kauno valdininkams nuo mažiausiųjų iki pat viršūnių, su labai nedidele išimčia, rūpi ar jų pralobimas, ar širdingų jų su Berlynu ryšių palaikymas. Šita paskutinė mintis yra jiems skiepijama gaivalais priešingais mūsų valstybingumui. Kada d-ras Puryckis skyrė mane Karaliaučiu, tai ant žodžių davė man plačius įgaliojimus padaryt viską, ko nesugeba atlikt valdžia. Pasimatęs su Prūsų lietuviais pastebėjau, kad Klaipėdoje mes turime: 1/ išleisti savo laikraštį vokiečių kalba, kuris apgintų Lietuvą nuo visokių šmeižtų iš „Memeler Dampfboot“ o ir duotų tikslias žinias apie mūsų valstybę vokiškai visuomenei; 2/ įsteigti lietuvišką gimnaziją, ir 3/ greičiau nusiųst atatinamą lietuvių konsulu ar atstovu, kuris mokėtų sugyvent su vietiniais lietuviais, vadinasi patarpininkautų tarp liaudies ir mūsų valdžia ir prižiūrėtų, ką veikia tenais lenkų su prancūzų agentai ir kiti mūsų priešai.

B šaltinis (*Lietuvos vyriausybės įgaliotinio Antano Smetonos, 1923 02 24 atsišaukimas*)

Pasiremdamas man Lietuvos Respublikos Valstybės Prezidento duotuoju įgaliojimu, aš Lietuvos vyriausybės vardu pareiškiu, jog nuo šios dienos imuos Klaipėdos krašte tų valdžios funkcijų, kurias Lietuva paveldėja iš čia lig šiol buvusio Santarvės Valstijų pastatyto atstovo, kol galutinai bus nustatyti Klaipėdos krašte santykiai su visa Lietuvos valstybe. Lietuvos valstybės autoritetas ir autonominė Klaipėdos krašto gerovė, atsižvelgiant į jos ūkio ir kultūros ypatumą, bus bendras rūpesnis mano, kaip nepaprasto Lietuvos įgaliotinio, ir šio Krašto direktorijos bei visų vietinių ūkio ir kultūros organizacijų, teisė ir teisybė turi vadovauti mūsų bendram darbui. Liūkėtina, kad visi prietarai, kurie buvo lig šiol neprietelingų žmonių prieš Lietuvą išleidžiami veikiai išnyks, pradėjus abiem šalim be jokių dirbtinių kliūčių angštai bendrauti, ypačiai ėmus didžiajai Lietuvos užemei visais keliais kreiptis savo gerybių išvežimą į Klaipėdos uostą, kaip naturalę Lietuvos išėigą į jūrą.

C šaltinis (*Iš Klaipėdos krašto atvadavimo valandėlės Lietuvos mokyklose scenarijaus (1935 m.)*)

2. Minint Klaipėdos krašto atvadavimą mokyklose reikėtų: a) sugiedoti Klaipėdos krašto himną: Lietuviais esame mes gimę... b) papasakoti apie Klaipėdos krašto Lietuvišką praeitį, apie jūros svarbumą ir reikalingumą gyvybiniams Lietuvos interesams, apie Lietuvos kovas už savąją jūrą, apie klaipe diečių savumus ir būdingą jo gyvenimą, apie patį kraštą, jo gyvūniją, augalus ir pan. Pasakojimai sužadina jaunimo meilę Klaipėdos kraštui, Nemuno žiotims, ir Lietuvos pajūriui, ir norą pačiam pamatyti Mažąją Lietuvą. Pamilęs šį Lietuvos žemės kampą ir supratęs jo reikšmę visai valstybei, jaunimas bus pasiryžęs jį ginti ir dėl jo kovoti.

D šaltinis (*M. Tamošaitis. Valstiečių liaudininkų požiūris į Klaipėdos kraštą*)

1929 m. sausio 17 d. „Lietuvos žinių“ vedamajame, skirtame paminėti 6 metų sukaktuvėms nuo šio krašto prijungimo prie Lietuvos, rašoma, jog Klaipėdoje „kažkas darosi ne visai gerai, kažkas mums ten gresia“. Visų pirma turėti omenyje Didžiosios ir Mažosios Lietuvos lietuvių santykiai, kuriuose neliko ankstesnio entuziazmo ir nuoširdumo, o „šiandien ryškiai metasi į akis jų suskirstymas į „klaipe diečius“ ir „žemaičius“. Klaipe diečiai lietuviai turėję pagrindo nusivilti. Tokį įvertinimą liaudininkai grindė faktais – Klaipėdos krašte nebuvo nė vienos pradžios mokyklos, kurioje būtų dėstoma lietuvių kalba (tik Klaipėdos gimnazija ir Pagėgių progimnazija, visame krašte dvi aukštesnės mokyklos dėstomąja lietuvių kalba); mokytojų seminarijoje „lietuviybės ir dvasios nėra – suvokietinta“, tokia yra padėtis ir lietuvių kultūrinių įstaigų Klaipėdos krašte. Kaip antrasis trūkumas įvardyta per suvokietintas mokyklas, bažnyčią, administraciją, teismą ir spaudą nesulaikomai varoma krašto germanizacija.

E šaltinis (*P. Žostautaitė. Klaipėdos kraštas 1923–1939*)

Klaipėdos kraštas Lietuvai gyvybiškai svarbus ne tik kaip sena etnografinė lietuvių žemė, bet ir kaip vartai į Baltijos jūrą. [...] Aukštesnio ekonominio lygio kraštas jungėsi prie ekonomiškai silpnos Lietuvos Respublikos. Šie abiejų Lietuvos dalių ekonominio, politinio, visuomeninio gyvenimo skirtumai suformavo skirtingą gyventojų psichologiją, pažiūras, gyvenimo būdą, papročius, kultūrą ir labai trukdė tarpusavio supratimui. [...] Per 1923–1939 m. [...] dėl Klaipėdos krašto kovojo Lietuva su Vokietija. Lietuvos vyriausybė siekė Klaipėdos krašto ir Lietuvos Respublikos ekonominio, visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo bendrumo. [...] Vokietija į Klaipėdos kraštą žiūrėjo kaip į laikinai nuo jos atskirtą teritoriją ir Lietuvai ne tik neužleido pozicijų, bet dar labiau jas stiprino gana negarbingais metodais. [...] Lietuvos ir Vokietijos kova buvo nelygi.

42. Kokios dvi problemos aptariamose A šaltinyje? Paaiškinkite, kodėl jos atsirado?

1 _____

Paaiškinimas _____

2 _____

Paaiškinimas _____

(4 taškai)

43. Remdamiesi A šaltiniu, nurodykite, kokio tikslo siekė V. Gaigalaitis. Įvardykite tris priemones, kuriomis jis siekė įgyvendinti šį tikslą.

Tikslas _____

Priemonės:

1 _____

2 _____

3 _____

(2 taškas)

44. Remdamiesi žiniomis, nurodykite, kas suteikė Lietuvos Respublikai suvereno teises Klaipėdos krašte? Kodėl buvo priimtas toks sprendimas?

_____

(2 taškai)

45. B šaltinyje yra teigiama: „galutinai bus nustatyti Klaipėdos krašte santykiai su visa Lietuvos valstybe“. Nurodykite dokumentą, kuriuo buvo nustatyti Lietuvos ir Klaipėdos krašto santykiai, ir jo pasirašymo datą.

Dokumentas _____

Data _____

(2 taškai)

46. Nurodykite dvi funkcijas, kurias turėjo atlikti Lietuvos Respublikos įgaliotinis Klaipėdos krašte (B šaltinis) ir principus, kuriais jis turėjo vadovautis.

Funkcijos:

1 _____

2 _____

Principai: _____

(3 taškai)

47. Remdamiesi B šaltiniu, nurodykite Lietuvos Respublikos įgaliotinio Klaipėdos krašte lūkesčius.

1 _____

2 _____

(2 taškai)

48. Pasirinktinai nurodykite tris reikalavimus, kurie buvo keliami C šaltinyje. Paaiškinkite kiekvieno Jūsų nurodyto reikalavimo tikslą.

Reikalavimas _____

Tikslas _____

Reikalavimas _____

Tikslas _____

Reikalavimas _____

Tikslas _____

(3 taškai)

49. Remdamiesi D šaltiniu, įvardykite dvi valstiečių liaudininkų pastebėtas problemas Klaipėdos krašte. Paaiškinkite, kodėl jos kilo.

1 problema _____

_____

Paaiškinimas _____

_____

2 problema _____

_____

Paaiškinimas _____

_____

(4 taškai)

50. Remdamiesi E šaltiniu ir žiniomis, išskirkite tris sritis, kuriose vyko Lietuvos ir Vokietijos kova Klaipėdos krašte. Paaiškinkite, kodėl kiekvienoje iš šių sričių kova buvo nelygi.

1 _____
Paaiškinimas _____
_____

2 _____
Paaiškinimas _____
_____

3 _____
Paaiškinimas _____
_____

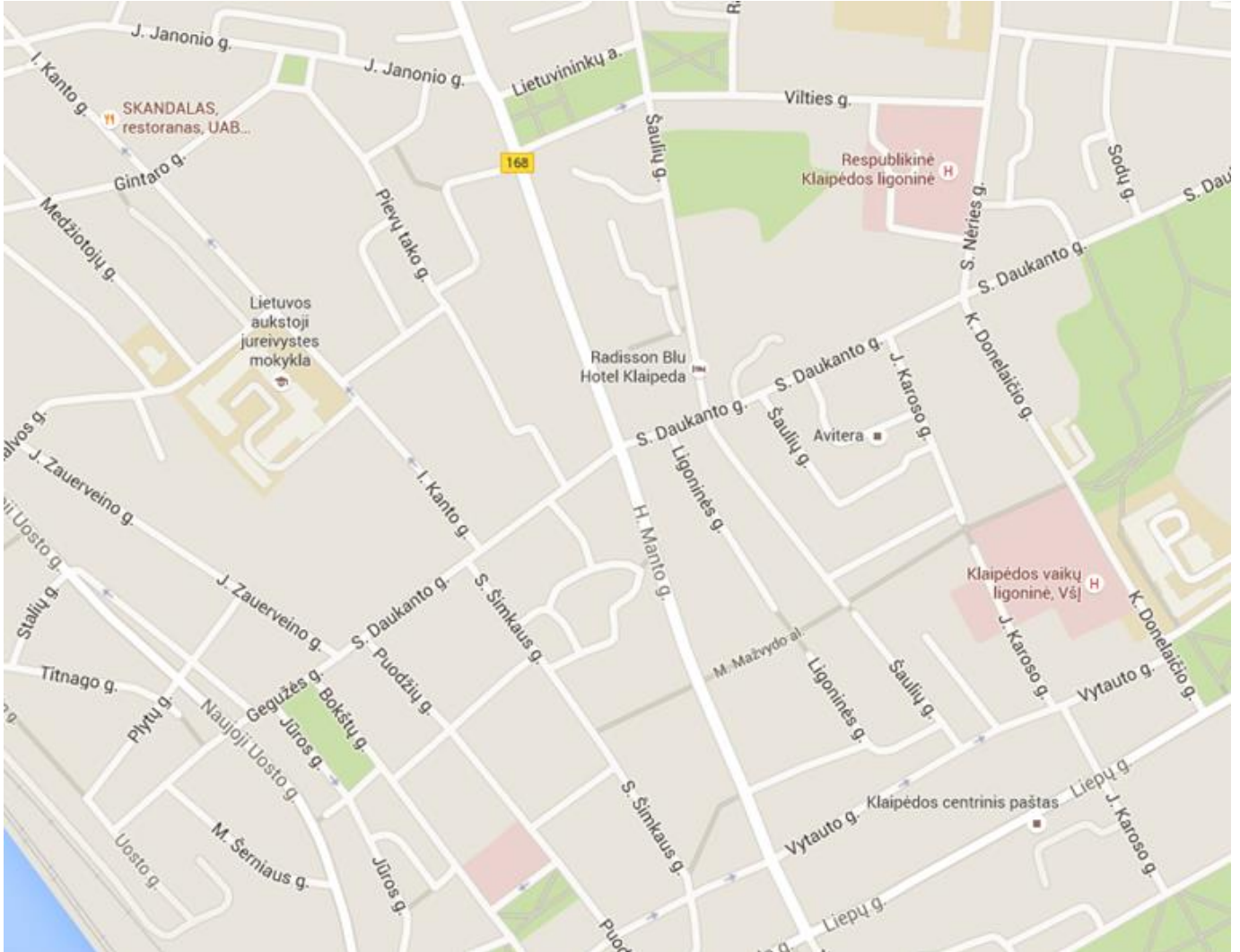
4 _____
Paaiškinimas _____
_____

(8 taškai)

IV DALIS

51. Kūrybinė užduotis.

Pateiktame Klaipėdos žemėlapyje dalis gatvėvardžių yra skirti įamžinti Mažosios Lietuvos kultūrai nusipelnusiems žmonėms. Išsirinkite dvi ne lietuvių ir dvi lietuvių kilmės asmenybes, kurių vardais pavadintos Klaipėdos gatvės, ir nurodykite kiekvieno iš jų po du veiklos aspektus. Įvertinkite ne lietuvių ir lietuvių asmenybių indėlį į Mažosios Lietuvos kultūrinį gyvenimą.

(10 taškų)

2016 METŲ XXVI LIETUVOS MOKINIŲ ISTORIJS OLIMPIADOS

„MAŽOJI LIETUVA – ISTORINIS LIETUVOS REGIONAS XVI–XX a.

II ETAPO VERTINIMO INSTRUKCIJA

I DALIES ATSAKYMAI

Kiekvienas iš 1–30 klausimų vertinamas 1 tašku.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	D	C	C	B	C	A	B	D	D	A	B	D	B	B
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	B	C	D	C	B	A	A	A	C	C	C	D	A

II–IV DALIŲ ATSAKYMAI

II–IV dalių užduočių klausimų atsakymuose mokinys teisingą atsakymą gali suformuluoti savais žodžiais. Ar atsakymo turinys yra teisingas, sprendžia užduoties vertintojai.

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
31	<p>Amžius – XVI a.</p> <p>1. Abraomas Kulvietis (1510–1545) buvo kaltinamas erezija ir pradėtas persekioti.</p> <p>2. A. Kulvietis LDK mokė vaikus (1539 m. įsteigė aukštesniąją mokyklą, kurioje mokėsi apie 60 jaunuolių).</p>	3	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p>
32	<p>Galimi atsakymai:</p> <p>1. Protestantai – kad tik dėl Jėzaus Kristaus dieviškosios malonės, o ne Bažnyčios pastangomis ar „gerais darbais“ galimas nuodėmingo žmogaus pomirtinis išgelbėjimas. Paiškinimas – katalikai – išganymui reikalinga ne tik Dievo malonė, bet ir regimoji bažnyčia.</p> <p>2. Protestantai – pripažįsta tik du sakramentus – Krikštą ir Komuniją. Paiškinimas – katalikai – pripažįsta septyni sakramentus.</p> <p>3. Protestantai – celibatas nėra būtinas protestantams. Paiškinimas – katalikai – katalikų dvasininkai laikosi celibato.</p>	6	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p> <p><i>4 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p> <p><i>5 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti penki atsakymai.</p> <p><i>6 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti šeši atsakymai.</p>

Kl. Nr.	Atsakymai	Taškai	Pastabos
	<p>4. Protestantai – pasisako už bažnyčios ir apeigų asketiškumą. Paiškinimas – katalikų bažnyčiai būdinga prabanga ir ypatingas puošnumas.</p> <p>5. Protestantai – nepripažįsta Marijos, šventųjų ir relikvijų kulto. Paiškinimas – katalikai – šventieji ir jų paveikslai verti pagarbos.</p>		Galima protestantizmą lyginti ir su kita to meto LDK egzistavusia religija.
33	<p>A. Kulvietis akcentuoja, kad daug išsimokslinusių lietuvių išvyksta į Vokietiją.</p> <p>Ši problema atsirado dėl nepakančios LDK valdžios pozicijos protestantų atžvilgiu.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p>2 <i>taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
34	<p>Amžius – XVI a.</p> <p>Postilė – pamokslų rinkinys Biblijos temomis (ypač buvo paplitęs reformacijos laikotarpiu). Populiarus Biblijos temų išdėstymas atskirais klausimais.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p>2 <i>taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
35	<p>1. Lietuviai neišmano Šventojo Rašto.</p> <p>2. Į lietuvių kalbą nėra išverstų Šventojo Rašto knygų.</p> <p>3. Lietuvių kalba nelaikomos pamaldos.</p>	3	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p>2 <i>taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p> <p>3 <i>taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p>
36	<p>Galimi atsakymai:</p> <p>1. Lietuvinkai yra nepamaldūs.</p> <p>2. Nemato prasmės, kodėl reikėtų melstis.</p> <p>3. Nemoka melstis.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p>2 <i>taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
37	<p>Galimi atsakymai:</p> <p>1. Jonas Bretkūnas (1536-1602) vertė Bibliją į lietuvių kalbą.</p> <p>2. Kaip liuteronų kunigas Labguvoje pirmasis pradėjo sakyti pamokslus lietuviškai.</p> <p>3. Pirmoji lietuviška maldaknygė yra J. Bretkūno 1589 m. išleista protestantiška „Kolektos, arba Paspalitos maldos“.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p>2 <i>taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
38	<p>Amžius – XVIII a. (1745 m.)</p> <p>Tikslas – parodyti lietuvių kalbos grožį ir vertę.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p>2 <i>taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>

39	<p>Didžioji Lietuva – daug bajorų ir Kauno miesto moterų kalbėjo lietuviškai.</p> <p>Mažoji Lietuva – Didžiojoje Lietuvoje vartojama lietuvių kalba darė įtaką lietuvių kalbai Mažojoje Lietuvoje. Taip pat sužinome, kad skyrėsi ir lietuvių kalbos vartojimo ypatybės.</p>	2	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti du atsakymai.</p>
40	<p>1. Prasidėjo intensyvi kultūrų sąveika. Paaiškinimas – naujovės buvo įdiegiamos arba pritaikomos pagal to meto poreikius ir tai praturtino ir pakėlė į naują lygį visuomeninį gyvenimą.</p> <p>2. Pradėta kontaktuoti ir sąveikauti su kaimyninių tautų kultūromis.</p> <p>Paaiškinimas – prasidėjo asmeniniai ir instituciniai kontaktai su užsienio šalimis. Giliau buvo susipažinta su Vakarų Europos kultūra.</p>	4	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti abu atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p> <p><i>4 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p>
41	<p>Religinis – Mažojoje Lietuvoje XVI a. įsitvirtino protestantizmas.</p> <p>Paaiškinimas – reformacija formavo naują mentalitetą, kuris keitė požiūrį į gyvenimą. Be to, tai paskatino naudoti gimtąją kalbą ir puoselėti savo raštiją.</p> <p>Kultūrinis – pirmųjų lietuviškų knygų leidyba.</p> <p>Paaiškinimas – lietuvininkai galėjo skaityti Šventojo Rašto ištraukas ir klausytis pamaldų lietuvių kalba.</p>	4	<p><i>Taškas</i> skiriamas, kai teisingai pateiktas vienas atsakymas.</p> <p><i>2 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti abu atsakymai.</p> <p><i>3 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti trys atsakymai.</p> <p><i>4 taškai</i> skiriami, kai teisingai pateikti keturi atsakymai.</p>
42	<p>1 problema. Lietuviai turi pajusti Lietuvos valstybės (valdžios) susirūpinimą jų padėtimi.</p> <p>Priežastis: Lietuvos valdininkija rūpinosi savais interesais. Nuolaidžiavo Vokietijai.</p> <p>2 problema. Užkirsti kelią priešiškiems Lietuvos valstybei veiksams Klaipėdos krašte.</p> <p>Priežastis: Antilietuviškas vietinių vokiečių nusiteikimas, lenkų bei prancūzų agentų veikla.</p>	4	<p>Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną įvardytą problemą ir paaiškintą jos atsiradimo priežastį.</p>
43	<p>Tikslas yra sustiprinti Klaipėdos krašto ryšius su Lietuvos Respublika, parodant nuolatinį rūpinimąsi Klaipėdos krašto lietuviais.</p> <p>Priemonės</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Išleisti laikraštį vokiečių kalba, kuriame būtų skleidžiama objektyvi informacija apie Lietuvą. 2. Įsteigti lietuvišką gimnaziją. 3. Pasiųsti Lietuvos atstovą, kuris deramai rūpintųsi vietiniais lietuviais. Įsteigti Lietuvos konsulatą. 	2	<p><i>1 taškas</i> už teisingai nurodytą tikslą.</p> <p><i>1 taškas</i> už teisingai įvardytas tris priemones tikslui pasiekti.</p>

44	Ambasadorių konferencija. Galimi teisingi atsakymai: kompensacija už prarastą Vilniaus kraštą; didžiosios valstybės buvo užsiėmusios Ruro okupacija; didžiosios valstybės vengė karinio konflikto ir kiti teisingi atsakymai.	2	Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną teisingą atsakymą.
45	Dokumentas: Klaipėdos krašto konvencija (ir Klaipėdos krašto statutas) Data: 1924 05 08	2	Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną teisingą atsakymą. Pastaba: užskaityti, jei teisingai nurodyti tik metai (1924 m.).
46	Funkcijos: 1. Rūpintis Klaipėdos krašto autonomine gerove. 2. Rūpintis Lietuvos valstybės autoritetu. Principai: 1. Teisė 2. Teisingumas	3	Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną teisingai nurodytą funkciją. <i>1 taškas</i> už teisingai įvardytus principus.
47	Lūkesčiai: 1. Tikėjosi, jog išnyks vietinių gyventojų nepasitikėjimas Lietuva. 2. Tikėjosi ekonominės naudos iš užsienio prekybos per Klaipėdos uostą.	2	Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną teisingai nurodytą lūkestį.
48	Reikalavimas – giedoti Mažosios Lietuvos himną. Tikslas – stiprinti lietuvišką tapatumą. Reikalavimas – papasakoti apie Klaipėdos krašto lietuvišką praeitį. Tikslas – parodyti Klaipėdos kraštą kaip integralią Lietuvos dalį. Reikalavimas – papasakoti apie jūros svarbą ir reikalingumą Lietuvai. Tikslas – parodyti Klaipėdos uosto ekonominę svarbą. Reikalavimas – papasakoti apie Lietuvos kovas už savąją jūrą. Tikslas – ugdyti nusiteikimą ginti Klaipėdos kraštą kaip savo teritorijos dalį. Reikalavimas – papasakoti apie klaipėdiečių savumus, jų gyvenimą. Tikslas – parodyti klaipėdiečių kultūrinį savitumą (skirtingumą nuo Didžiosios Lietuvos lietuvių). Reikalavimas – papasakoti apie kraštą, jo gyvūniją, augalus. Tikslas – ugdyti meilę Klaipėdos kraštui.	3	Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną įvardintą reikalavimą ir teisingai nurodytą to reikalavimo tikslą.
49	1 problema – komplikuoti Didžiosios ir Mažosios Lietuvos lietuvių santykiai. Paaiškinimas – mažlietuviai nusivylė didlietuviais. 2 problema – krašto germanizacija. Paaiškinimas – krašte nesteigiamos lietuviškos mokymo ir kultūros įstaigos.	4	Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną įvardintą problemą. Po <i>1 tašką</i> skiriama už kiekvieną pateiktą paaiškinimą.

50	<p>Ekonominė sritis. Paaiškinimas. Klaipėdos kraštas buvo aukštesnio ekonominio lygio nei Lietuvos Respublika. Politinė sritis. Paaiškinimas. Vokietija į Klaipėdos kraštą žiūrėjo kaip į laikinai nuo jos atskirtą teritoriją ir stiprino vietinių gyventojų ir Lietuvos Respublikos priešpriešą. Direktorija ir Seimelis nuolat oponavo Klaipėdos krašto gubernatoriui. Visuomeninė-kultūrinė sritis. Paaiškinimas. Kultūriškai Klaipėdos krašto gyventojai buvo stiprioje vokiečių kultūros įtakoje. Propagandos srityje. Paaiškinimas. Vokietija per krašto autonominius organus organizavo antilietuvišką ir antivalstybinį judėjimą.</p>	8	<p>Po 1 tašką skiriama už kiekvieną įvardintą sritį. Po 1 tašką skiriama už kiekvieną teisingą paaiškinimą.</p>
51	<p>Kūrybinės užduoties atsakymo orientyrai. K. Donelaitis: 1) kūrinys „Metai“; 2) švietė mažlietuvius, skatino jų savigarbą; 3) gynė mažlietuvių teises; 4) bendradarbiavo su kitais krašto veikėjais; 5) 6 pasakėčios lietuvių kalba. Pastaba: galimi kiti teisingi atsakymai M. Mažvydas: 1) kūrinys „Katekizmas“; 2) leido maldynėlius, giesmes, giesmynus; 3) pastoriavimas; Įvertinimas: 1) leido pirmuosius veikalus lietuvių kalba; 2) visa savo veikla kėlė mažlietuvių savivertę. J. Zaureveinas: 1) parašė Mažosios Lietuvos himną; 2) padėjo rengti lietuvių kalbos žodyną ir kitus leidinius lietuvių kalba; 3) bendradarbiavo Mažosios ir Didžiosios Lietuvos spaudoje; 4) sukūrė daugiau kaip 300 eilėraščių lietuvių kalba. I. Kantas: 1) K. G. Milkaus žodynui parašė prakalbą, kurią pavadino Draugo prieraišu; 2) iškėlė lietuvių kalbos reikšmę mokslui; 3) smerkė germanizaciją; 4) bendradarbiavo su kitais krašto veikėjais; 5) jo etinės socialinės teorijos turėjo įtakos Mažosios Lietuvos lietuviams. Įvertinimas: 1) iškėlė lietuvių kalbos reikšmę ir vertę. 2) prisidėjo prie lietuvių kalbos populiarinimo.</p>	10	<p>Po 2 taškus už kiekvieno asmens veikos aspektus. 1 taškas už lietuvių indėlio įvertinimą. 1 taškas už užsieniečių indėlio įvertinimą.</p>